

A helyi adók az iparűzési adók után

Tisztelt Kollégáim!

Eleget téve vendéglátóink megtisztelő felkérésének engedjétek meg, hogy a helyi adózásról, az önkormányzatok adóztatási tevékenységéről, a helyi adóknak helyéről, szerepéről, a végrehajtó hatalom oldaláról „a lövészárok széléről” szóljak. Igen hosszú időt töltöttem el a jogalkotásban, a Belügyminisztérium köztisztviselőjeként az előttem elhangzott Jókai Károly által prezentált előadás tárgyát képező önkormányzati adósságrendezés volt a szakterületem. Immáron második éve vezetem a Ferencvárosi Önkormányzat Adóirodáját, ahol is bőven volt alkalmam „puskapor” szagolni. Megtapasztaltam az egyébként alapelveiben jó törvényeink lecsengését, alkalmazásának különböző nehézségeit. Mindezek előrebocsátása után vizsgáljuk meg az iparűzési adó kérdését. Jónéhány város adóztatási gyakorlatát áttekintve van véleményem a kérdéstről. Előljáróban is szeretném mindenkivel megosztani az interneten is olvasható „*Ötletek a vállalkozások helyi adójának reformjára*” c. írást.

1. *Megszüntetni az iparűzési adót. A szigorú költségvetés miatt amúgy is forráshiányos önkormányzatok összevételei csökkennék legalább tíz százalékkal, ha a központi költségvetés nem lép közbe.*

Probléma: *Az önkormányzatok aligha tudják kigazdálkodni a bevételkiesést.*

Előny: *A központi bevételek csökkentése nélkül csökkenti a cégek terheit.*

2. *Megszüntetni és kompenzálni. Az adó megszűnik, de a központi költségvetés kompenzálja az önkormányzatokat. Most egy ilyen javaslat született.*

Probléma: *A költségvetés bevételeit tovább zsugorítja, az önkormányzatok autonómiája, adópolitikai mozgástere csökken. Pont a veszteséges vállalkozások számára marad meg a közteher.*

Előny: *Adófilozófiailag egységes, és a cégek számára gyakorlatilag adócsökkentés.*

3. *Megtartani, de nyereség alapúvá tenni. Különböző módokon lehetne megvalósítani, például az elszámolható költségtípusok bővítésével (jelenleg az anyag- és alvállalkozói költséget lehet levonni).*

Probléma: *Gyakorlatilag elveszne az idén életbe lépett nyereségadó-csökkentés hatása. A cégek egy része jól, a másik része rosszul járhatna ezzel, és utóbbiak aligha vennék jó néven a változást.*

Előny: *Kevésbé lenne igazságtalan a jelenlegi rendszernél a veszteséges vagy nagy forgalmú cégek számára.*

4. *Megtartani, de erőteljesen csökkenteni a mértékét. Az önkormányzatok az EU-csatlakozási versenyfejezet lezárásához szükséges alkuk miatt az idén már nem adhatnak egy-egy vállalkozásnak kedvezményeket, legfeljebb egységesen csökkenthetik a kivetett adó kulcsát. Ahhoz viszont, hogy elég cég költözzön oda az alacsony adóteher miatt, ahhoz, hogy a sok kicsi sokra megy elv alapján pénzénél legyen a település, nagy bevételkiesést kellene több éven keresztül elszenvednie az önkormányzatnak, ami pénzügyi és politikai kockázat. Hacsak nem támogatja a kormány valamilyen formában a fokozatos átállást.*

Probléma: *Nehéz megvalósítani, és adófilozófiailag továbbra is vegyes maradna a rendszer.*

Előny: *Az önkormányzatok nem veszítenek önállóságukból, és a cégek sem érzik annyira nyomasztónak a terheket.*

5. *Rábízni az önkormányzatokra a helyi adópolitikát. Döntsék el helyben, hogy az árbevételt vagy a nyereséget adóztatják, s hogy mennyire.*

Probléma: *Településenként eltérő adórendszer.*

Előny: *Az önkormányzatok növelik gazdasági autonómiájukat, és a központi költségvetést nem érinti a változás.*

Nem kívánok különösebb kommentárt fűzni – különösen az előttem elhangzott Várfalvi és Pitti előadások fényében – ezekhez az ötletekhez. A vezérelv egyértelmű: a vállalkozások terhének csökkentése, ezt mondta a miniszterelnök, ezt mondta a gazdasági miniszter, sőt némely önkormányzati érdekszövetség képviselője is egyetért ezzel. Továbbmegyek, több város polgármestere ugyancsak abbéli véleményének adott hangot, hogy üdvözlendő az iparüzési adó átalakítását, persze csak úgy, hogy az ne jelentsen túlzott adminisztratív terhet. Más vélemények pedig azt tükrözték, hogy nem is iparüzési adó kell ide, hanem érték alapú ingatlanadóztatás. Vizsgáljuk meg, mekkora tétel a helyi iparüzési adó országos szinten, ez közel 300 milliárd forint. Ha összevetjük a bruttó hazai termék tömegével, amely több ezer milliárd forint, láthatjuk, hogy ez a tétel elenyésző. Ha a vállalkozások egyéb elvonásaival vetjük össze, ugyanerre az eredményre jutunk. Álláspontom szerint a vállalkozási terhek csökkentésének ideológiája hamis. A vállalkozások nem a befizetendő iparüzési adó megszüntetésével „könnyebbülnek meg”. Nézzük meg a kérdést önkormányzati oldalról, és most ne arról beszéljünk, hogy a szocialista iparosítás időszakában létrehozott nagyvállalatok által fizetendő iparüzési adó bevétel mily jelentős, mert ezeket az adott önkormányzat megörökölte. Azt tudjuk, hogy a tanácsigazgatási időszakban a helyi tanácsnak mily kevés beleszólása volt a kormányzati akaratba, és hogy milyen szocialista nagyipari fellegvárak alakultak ki, aztán persze az ebből fakadó örökség sok esetben a jogutód önkormányzatok politikai ellehetetlenüléséhez is vezetett, elég, ha Ózd és Farkaslyuk, Kazincbarcika és Berente példáját hozom fel. Tudvalevő, hogy Berente az iparüzési adó miatt kívánt kiválni Kazincbarcikából. Én úgy gondolom, hogy azok az önkormányzatok szenvednének komoly érdeksérelmet, akik az elmúlt évtizedben megfontolt helyi gazdaság- és adópolitikával olyan környezetet építettek ki, hogy a vállalkozók, a gazdasági társaságok szívesen települtek oda, hovatovább ezen vállalkozások különböző beruházások elvégzésével hozzájárultak a település infrastruktulási fejlesztéséhez is. Lásd Budaörsön, az Auchan utat és gázelosztó vezetéket

létesített. De ide sorolhatnám Biatorbágy vagy Törökbálint adóztatási gyakorlatát, melynek végeredménye multinacionális cégek megtelepedése és többszáz millió forintos adóbevétel realizálása. Úgy vélem, hogy az önkormányzati szektort büntetnénk – bár büntettük eddig is – , hogyha ezt a helyi szinten igencsak jelentős bevételi forrást elvonnánk. Az elmúlt tíz évben így is eléggé megnyírbálta a jogalkotás az iparüzési adót, a '90-es évek közepén a bank és biztosító lobbí elérte, hogy a kifizetett kamatok, illetve viszontbiztosítások, alvállalkozói teljesítményként legyenek elszámolhatóak. Ez a tény önmagáért beszél. 2000 óta a teljes anyagköltség csökkenti az iparüzési adó alapját. És mindezt betetézi az adóerő-képesség vizsgálata.

És most megengedem, játsszunk el a gondolattal, ne legyen iparüzési adó, töröljük el. Erre a jogalkotónak minden lehetősége megvan, hiszen alkotmányunk is, az önkormányzati törvényünk is úgy rendelkezik, hogy a helyi önkormányzat a törvény keretei közt adóztathat. Még csak kompenzációról sem kell gondoskodni, eddig ez volt, a jövőben ez lesz, és ez nem az én cinizmusom, hanem egy 1995-ös kormány előterjesztésből idéztem. Nézzük azt meg, hogy az a felvetés, miszerint az értékalapú ingatlanadóztatás kiválthatja-e az iparüzési adót, életszerű-e. Véleményem szerint nem. Nem mert mint minden jogviszonyhoz, így az adójogviszonyhoz három dolog szükséges, alany, tárgy, tartalom. Mi hiányzik ma az ingatlanadóztatáshoz? Az adótárgy. Véleményem szerint jelenleg nincs mit adóztatni. Az értékalapú ingatlanadózásnak akkor van realitása, hogyha a lakóingatlanokat adóztatjuk. Szép az a gondolat, hogy fizessen többet az, akinek a Gellérthegyen van egy 50 millió forintot érő lakása, de nem ez a többség. A magyar településeken kevés Gellérthegy és Rózsadomb található, a magyar településszerkezetet, a lakásellátottságot a szocreál, illetve a panel jellemzi. Kérdem én, mennyi adót lehet kérni az '50-es években épült „sztálinbarokk” két szoba, konyhákért, vagy a '60-as, '70-es évek panelcsodáiért, különösen úgy, hogy ez utóbbiak csak úgy lakhatók, ha komoly támogatásokat biztosítunk a felújításukhoz. Az értékalapú ingatlanadóztatás feltételei adottak az Egyesült Államokban, vagy Kanadában, de itt, Magyarországon ennek a realitása a távoli jövőben sejlik. Tisztelt Kollégáim, a helyi adóztatáshoz lehet és kell hozzájárulni, én, mint gyakorló adóztató érzem is a változtatások szükségességét. Azt is el tudom képzelni, hogy a személyi jövedelemadó bevételekből, illetve a személyi jövedelemadó jogalapját képező bevételekből többet átengedjünk az önkormányzatoknak. Például, nemcsak a termőföld hasznosításának adója, hanem általában az ingatlan hasznosításából származó jövedelem adója átkerülhetne a települési jegyző hatáskörébe, és az önkormányzatokat illethetné. Helyi szinten ugyanis ez könnyebben ellenőrizhető. Emellett vannak látszat helyi adók, ide értem a kommunális jellegű adókat. Zárógondolatként a Pest megyei 9. számú választókerület képviselőjének az interneten is közzé tett gondolatait szeretném a hallgatósággal megosztani, csak azután tegyük nyilvánosságra az iparüzési adóval kapcsolatos ötleteinket, ha alaposan végiggondoltuk, kiket és milyen módon érint, tudjuk-e az esetleges érdeksérelmeket kezelni, illetve van-e arra elfogadható válaszuk, és ami a legfontosabb, hogy az önkormányzatok gazdálkodási biztonságát mindenképpen meg kell őrizni.

Köszönöm megtisztelő figyelmeteket.